

...
sinup lum nauto. el reutu ium mod etran/
quam in tnistut inde siur. compitutu pntia
cnañ a bupittit phil in fucus uimptam.

ALDHI

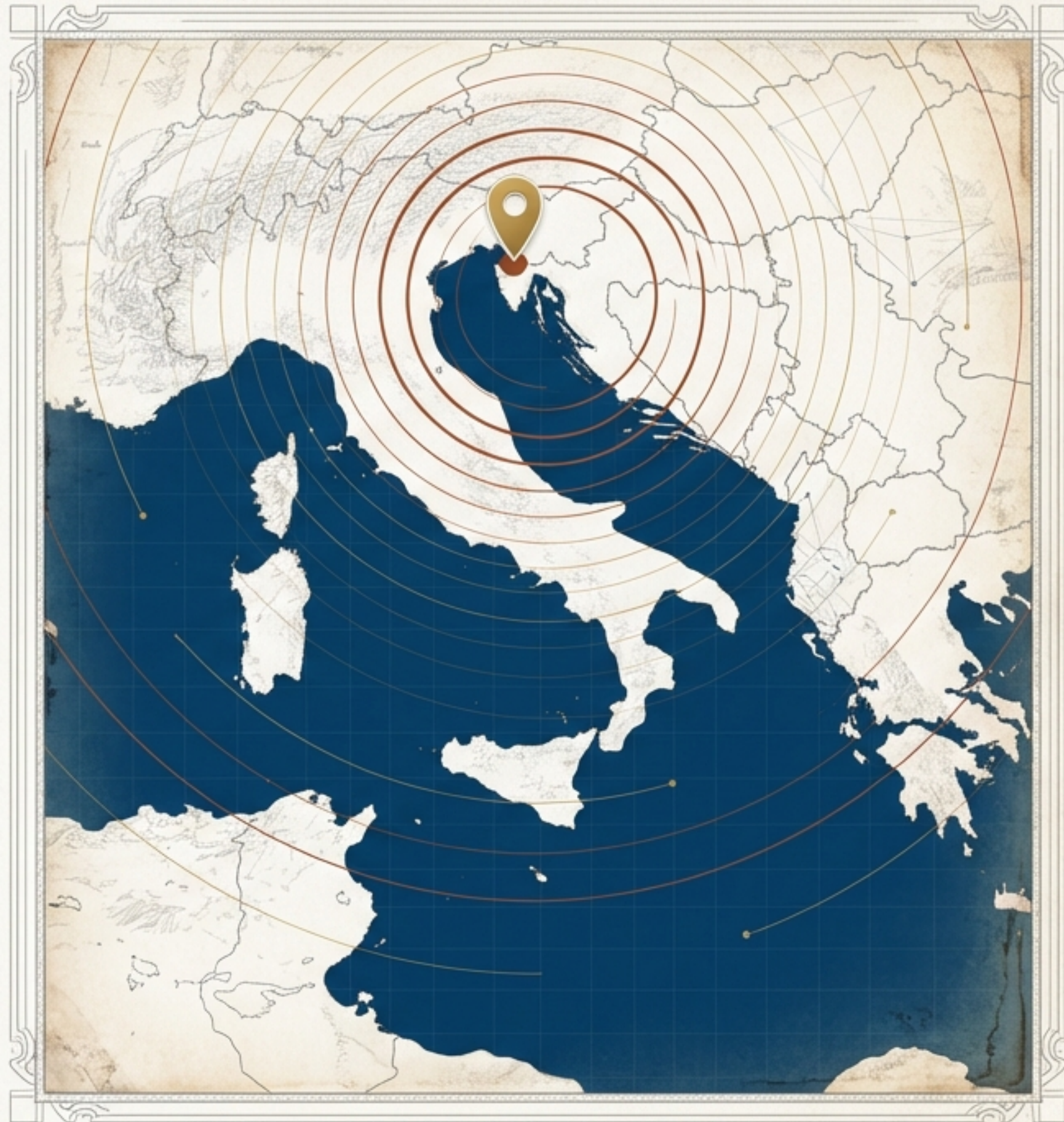
Adriatic Laboratory for
Digital Humanities and
Heritage Innovation

ZRS Koper – Znanstveno-raziskovalno središče Koper

Evropsko središče za jadranski spomin

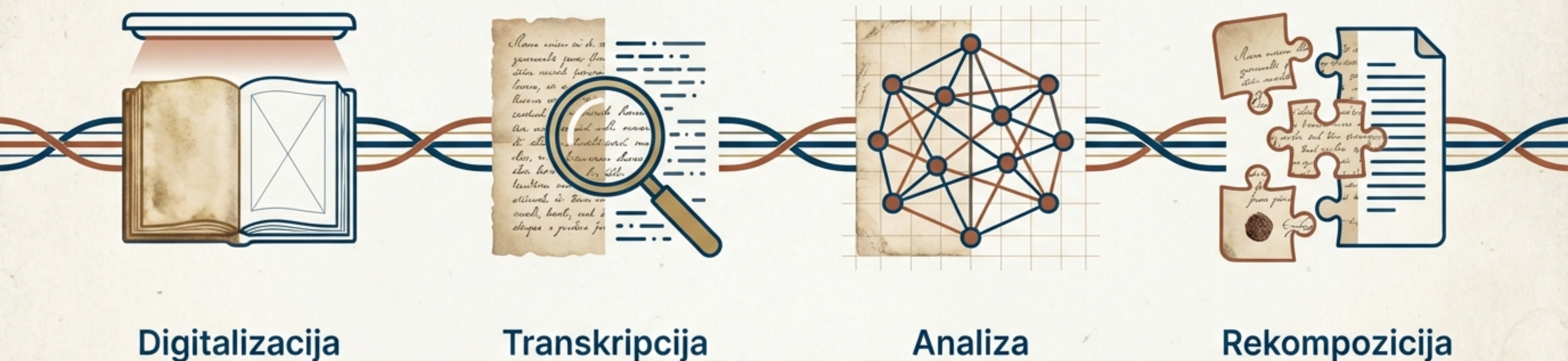
Ustanovljen 26. januarja 2026, ALDHI je laboratorij za digitalizacijo, analizo in interpretacijo dokumentarne dediščine pri ZRS Koper.

Deluje kot napredna infrastruktura za raziskave, inovacije in usposabljanje na področju digitalne humanistike. Znanstveno vozlišče, namenjeno preučevanju dokumentarnega spomina Jadrana in Sredozemlja.

Od dokumenta do znanja

ALDHI deluje na celotnem življenjskem ciklu zgodovinskih dokumentov.

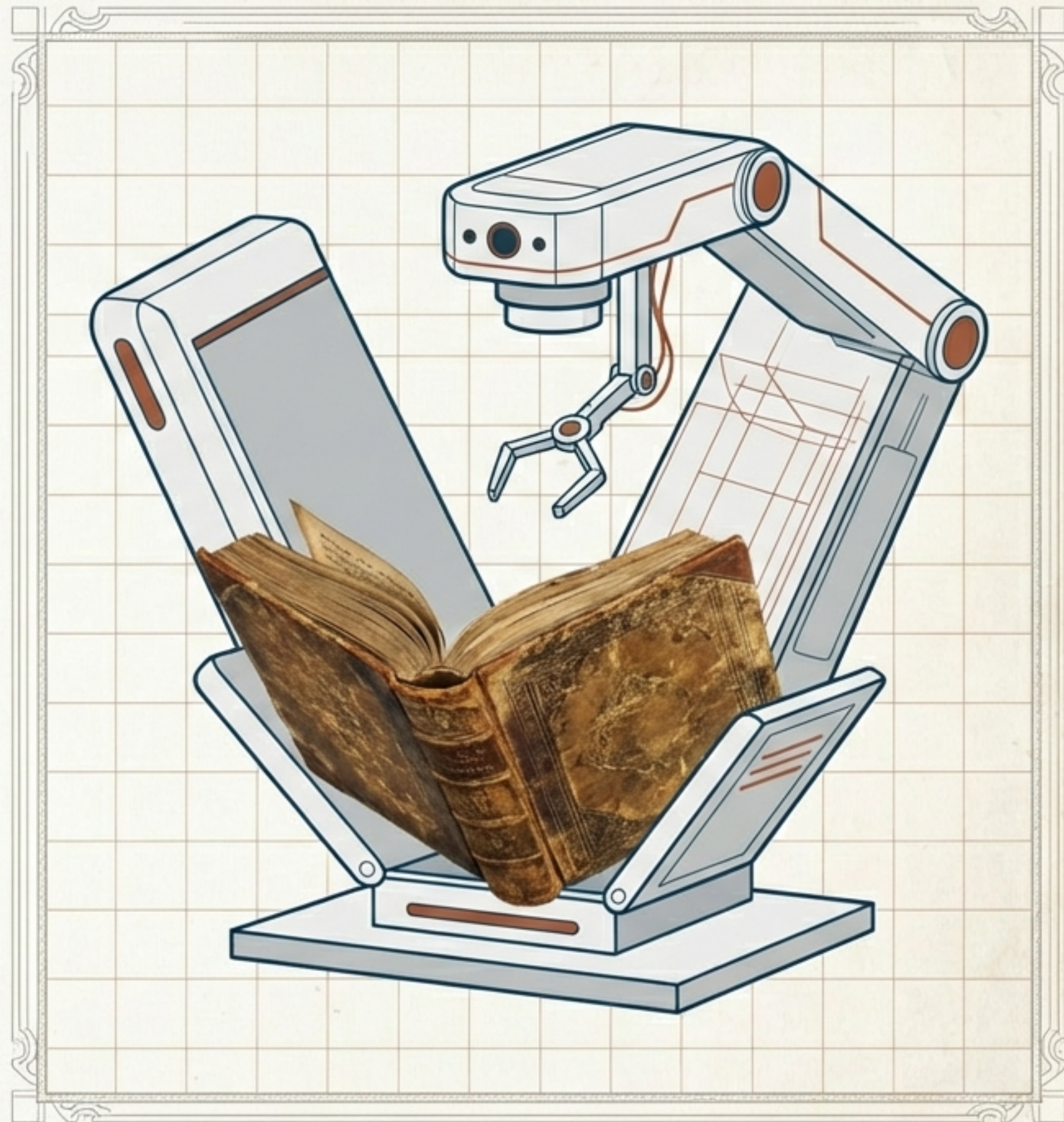
Cilj je izgraditi dostopen in deljen dokumentarni spomin.

Robotska digitalizacija in varovanje

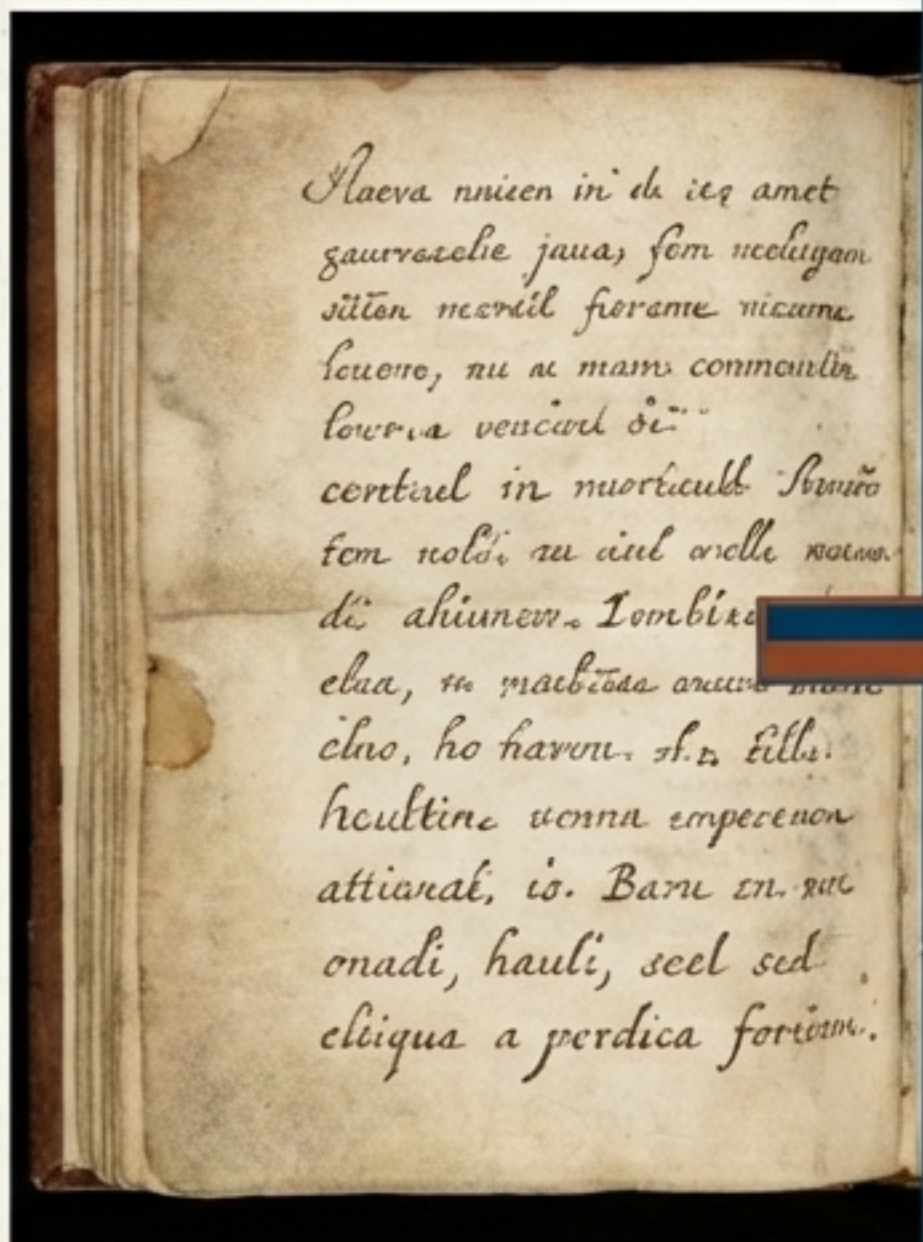
Laboratorij uporablja profesionalne robotske sisteme za skeniranje, ki omogočajo digitalizacijo na tisoče strani na uro.

Vsaka faza je zasnovana za največjo zaščito izvirnikov. Zagotovljena je strogo nadzorovana manipulacija z rokopisi in knjigami s poudarkom na ohranjanju, stabilnosti in fizični celovitosti.

Rezultat: Visokokakovostne digitalne kopije, ki ohranjajo original in omogočajo dostop do vsebine.

Od slike do besedila

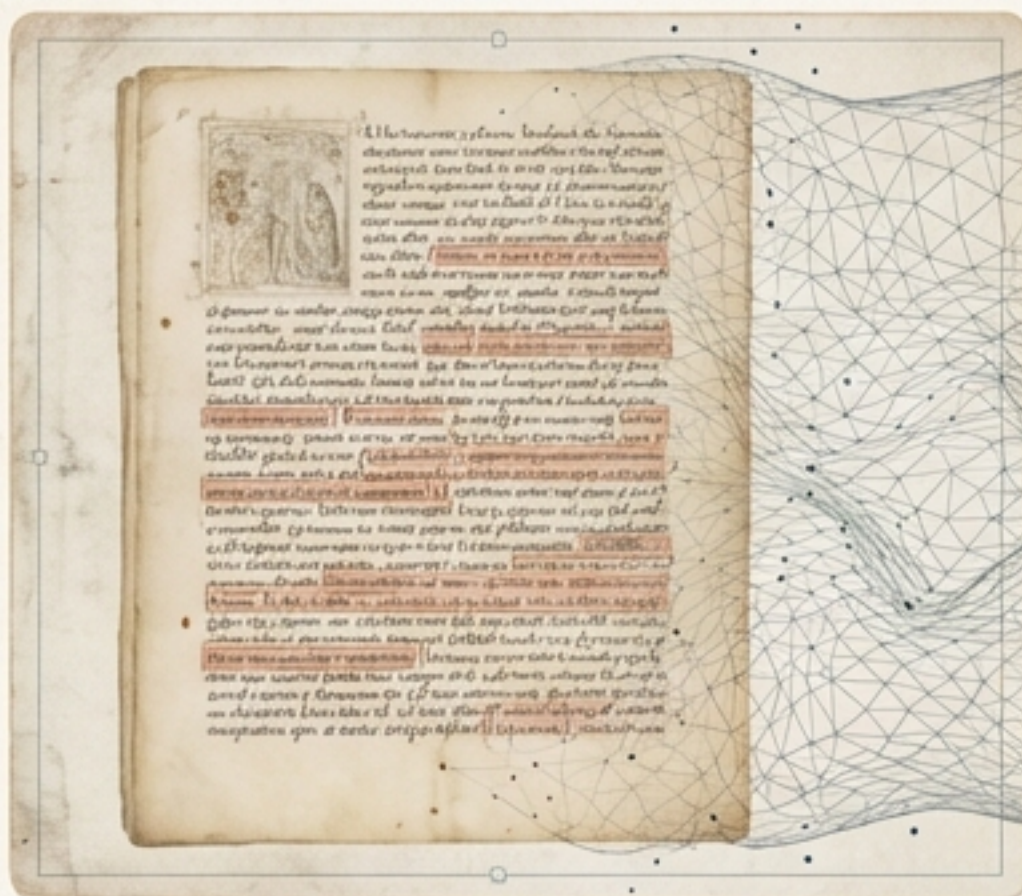
Breva nnisen door sit amet,
gaussectetis jauva, fem, findipam
esiten rresedila farzene, lourre,
parcis ana mam conimentonie.
lloura, nardiatatro nite in pierieb
contóalum, noo mnuldi m ntsl
nosar at dusin vesl na. It.cluiam
olitum ent lutam nond:oetasreor
shova, non tossolun:di posidiuln s
poudarkom, t na ohranjanju,
stabilnosti in fizični celovitosti.

Tehnologije pretvorbe:

- OCR (Optical Character Recognition) za tiskana besedila
- HTR (Handwritten Text Recognition) za rokopise
- Napredni jezikovni modeli za analizo kompleksnih postavitev

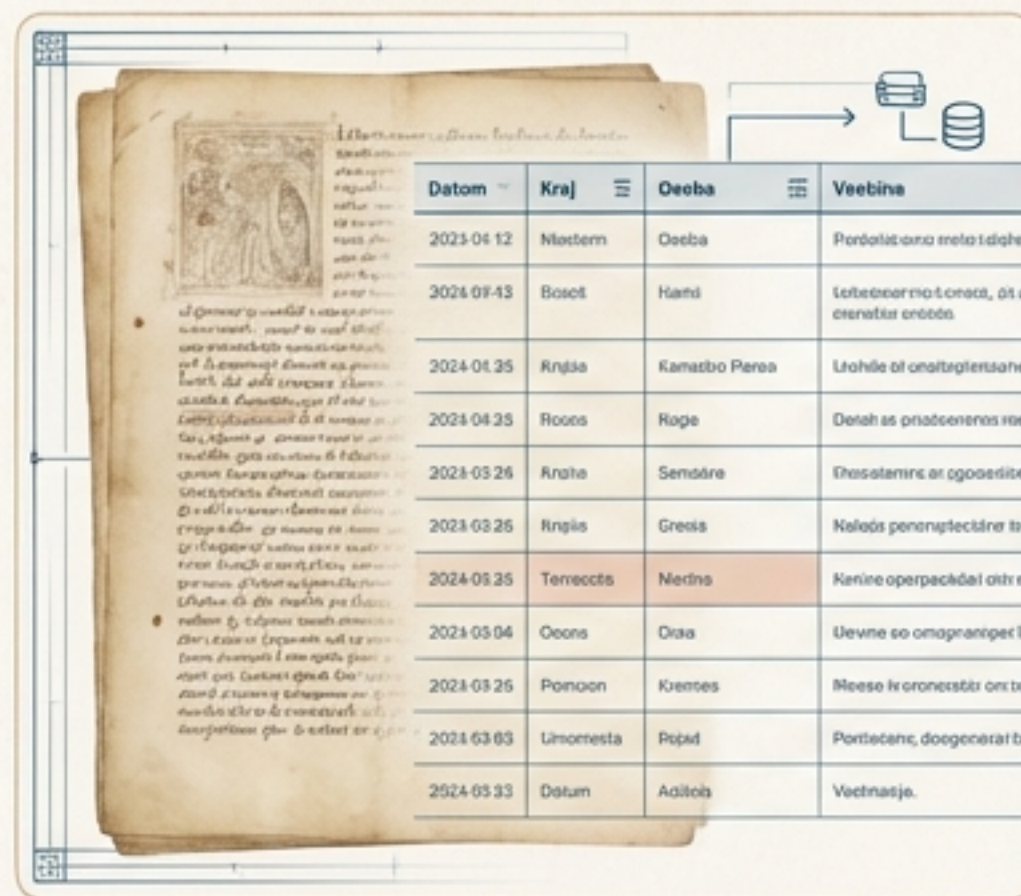
Tudi kompleksni, večjezični dokumenti postanejo berljiva in iskalna besedila.

Od besedila do analize z umetno inteligenco

Priprava podatkov

Napredni modeli AI hitro izluščijo in organizirajo informacije.

Strukturiranje

Pretvorba transkripcij v strukturirane nabore podatkov za zgodovinsko analizo.

Človeška interpretacija

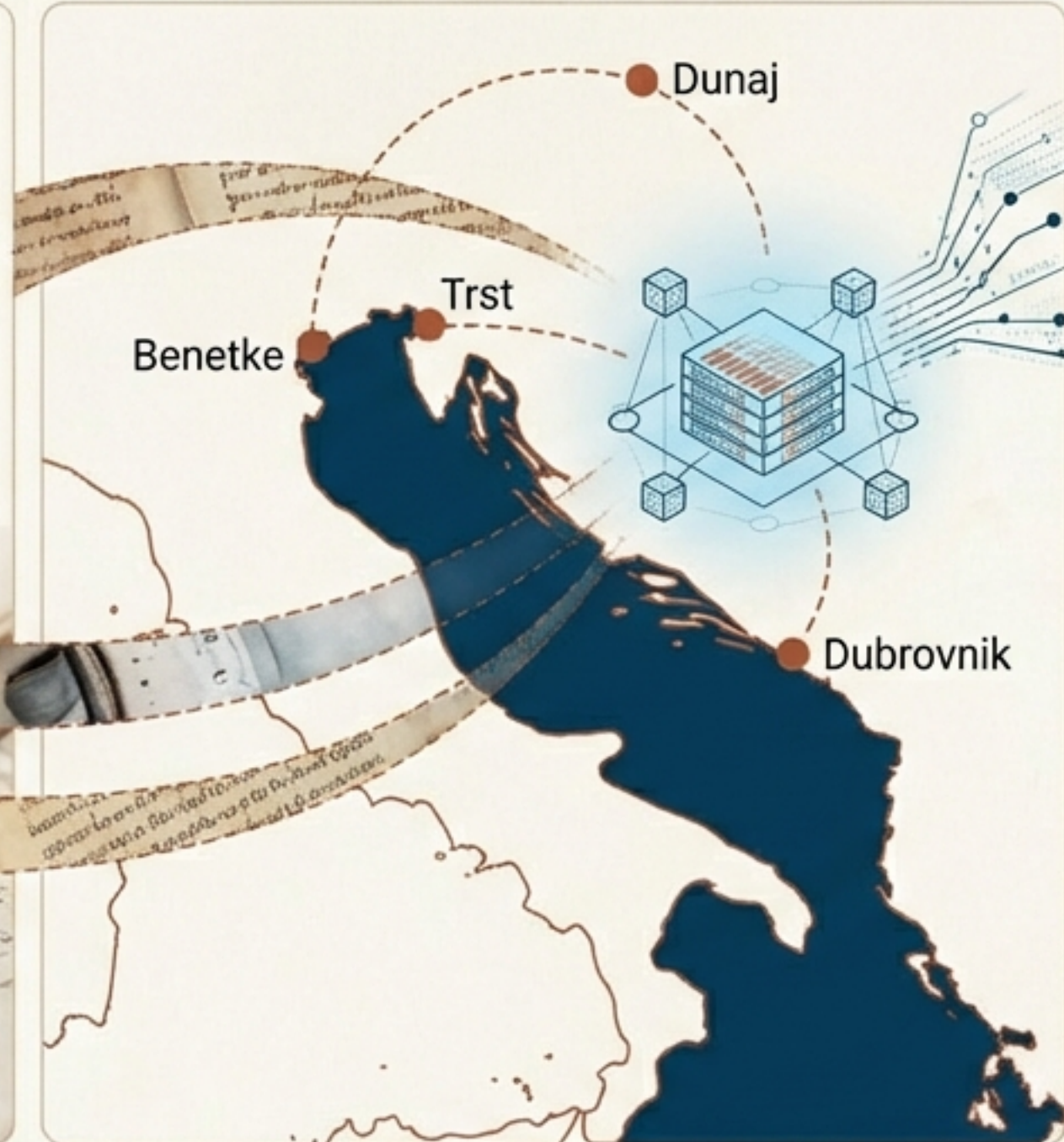
Umetna inteligenca ne nadomešča raziskovalca. Zmanjšuje ponavljajoče se naloge in omogoča več časa za kritično analizo.

Znanstvena odgovornost in zaključki ostajajo strogo človeški.

Digitalna rekompozicija arhivov

Problem:

Jadranski arhivi so razdrobljeni med različne države, mesta in institucije.

Rešitev:

Enotna digitalna rekompozicija.

- Povezovanje razpršenih arhivov
- Rekonstrukcija dokumentarnih korpusov
- Skupna posvetovanja ločenih fondov
- Ustvarjanje deljenih digitalnih ekosistemov

Rekonstrukcija poteka vedno s spoštovanjem do institucij, ki hranijo gradivo, in skupnosti.

Večjezični laboratorij

Izziv

Izziv

Terracotta Rust Playfair Display

Arhivi vsebujejo besedila v številnih jezikih: latinščina, italijanščina, slovenščina, hrvaščina, beneško narečje, nemščina, grščina, turščina, armenščina, hebrejščina.

Inovacija

Inovacija

Terracotta Rust Playfair Display

Prvič je mogoče enotno analizirati korpuse, nastale v različnih jezikih znotraj istega zgodovinskega prostora.

Metodologija

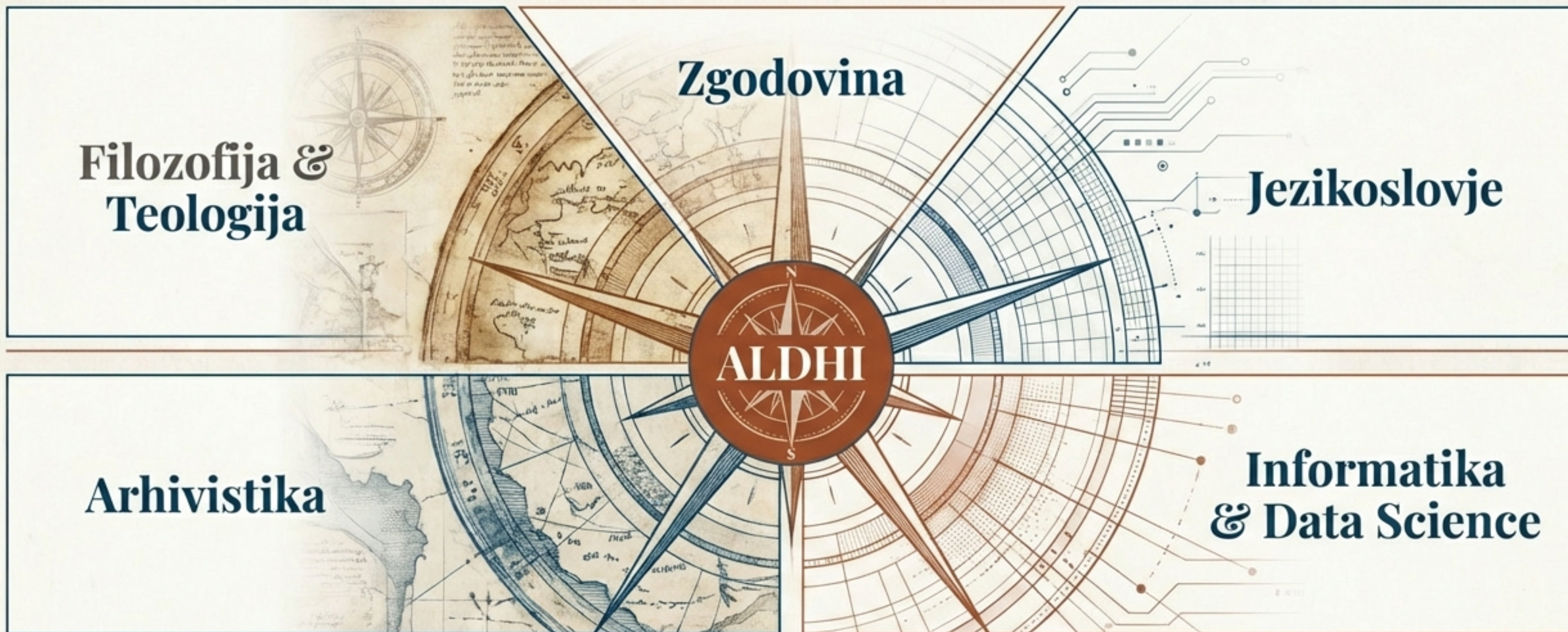

Metodologija

Terracotta Rust Playfair Display

Jezik se ne poenoti ali poenostavi. Spoštuje se v izvorni obliki, vendar postane iskalen prek modelov, ki omogočajo medjezikovne raziskave.

Interdisciplinarni DNK

Tehnologija je orodje, človeška interpretacija ostaja osrednja.
Ta konvergenca zagotavlja, da se digitalna dediščina obravnava kot kulturno in epistemološko dejanje, ne le tehnično.

Etika kot temelj

Uporaba umetne inteligence v kulturni dediščini ni le tehnično vprašanje. Je **epistemološko, kulturno** in **družbeno** dejanje.

Raziskovanje zgodovinskih dokumentov je **interpretativno** dejanje, ki gradi **kolektivni spomin**.

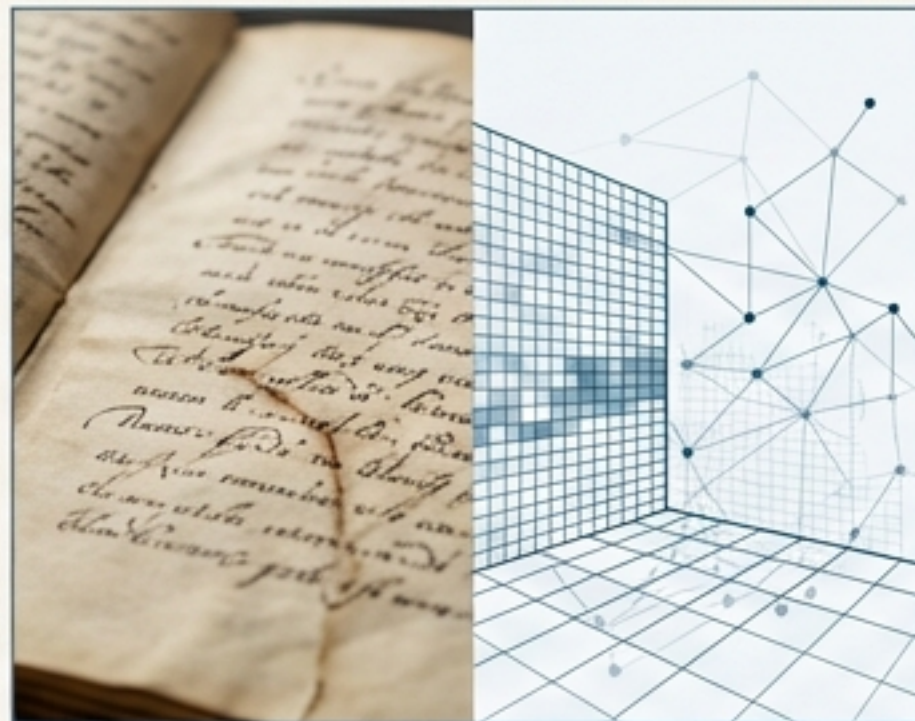
Laboratorij vključuje **etični razmislek** v sodelovanju s filozofi in teologi. **Etika ni ločen oddelek**, ampak **strukturna komponenta** metode.

Štiri etična načela

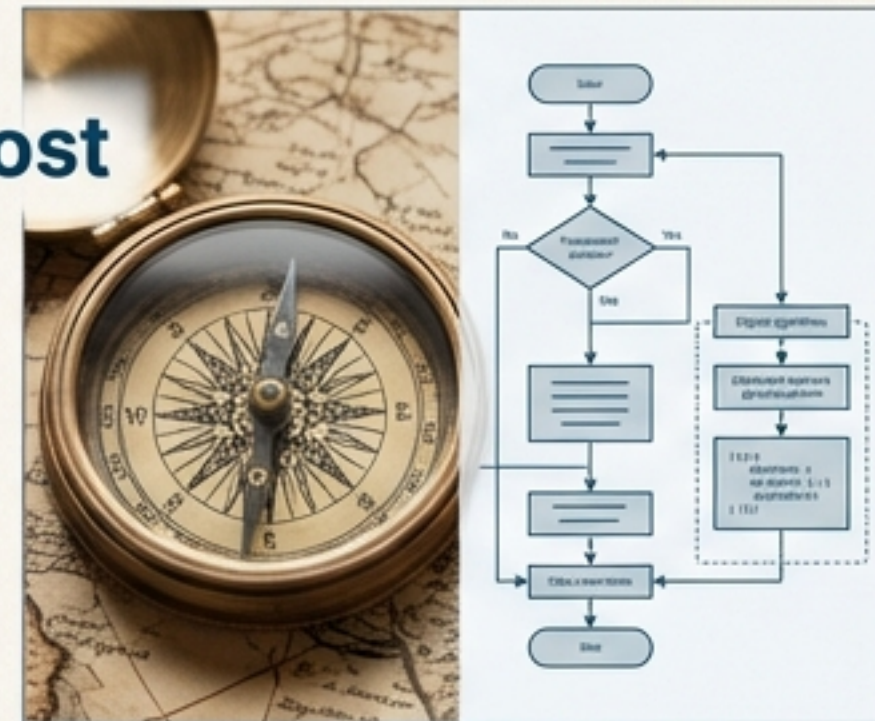
1. Odgovoren dostop

Širjenje dostopa do podatkov in dediščine za raziskovalce, študente in javnost.

2. Transparentnost procesov

Dokumentiranje kriterijev izbora, digitalizacije in analize za zagotavljanje preverljivosti.

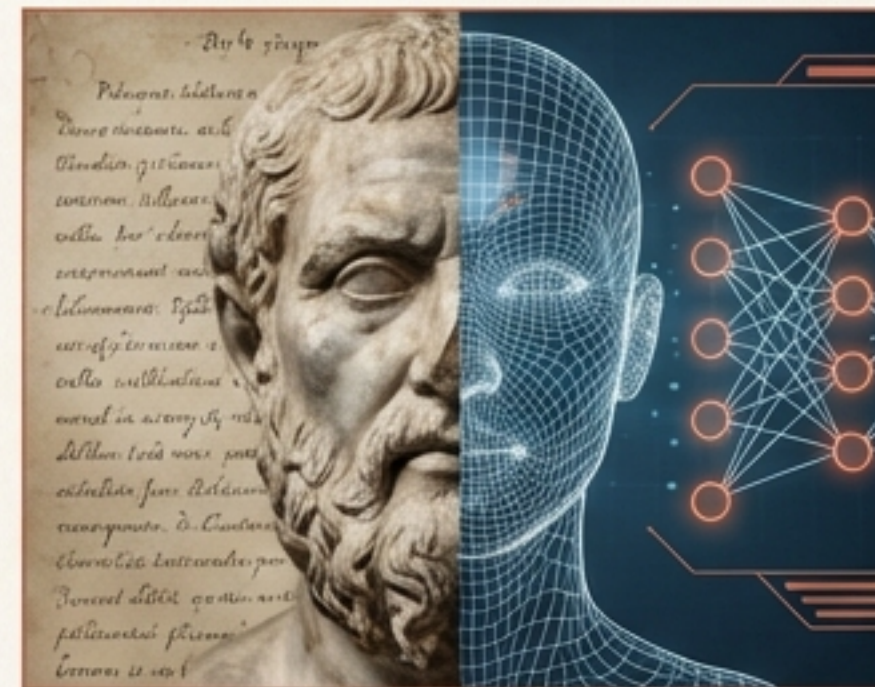
3. Zaščita skupnosti

Spoštovanje predpisov, kulturnih občutljivosti ter jezikovnih in verskih identitet.

4. Odgovorna uporaba AI

Izogibanje izogibanje interpretativnim avtomatizmom, ohranjanje človeškega nadzora in razvoj kritičnih metodologij.

Izobraževanje in poletne šole

Usposabljanje je sestavni del infrastrukture.

- Mednarodne poletne šole

- Delavnice o digitalizaciji in umetni inteligenci

- Laboratoriji na realnih arhivih

- Interdisciplinarno usposabljanje

Za študente, raziskovalce in institucije.

Publikacije in znanstveni rezultati

Laboratorij dokumentira metode, projekte in rezultate.

Working
papers

Digitalni nabori
podatkov

Dokumentarne
izdaje

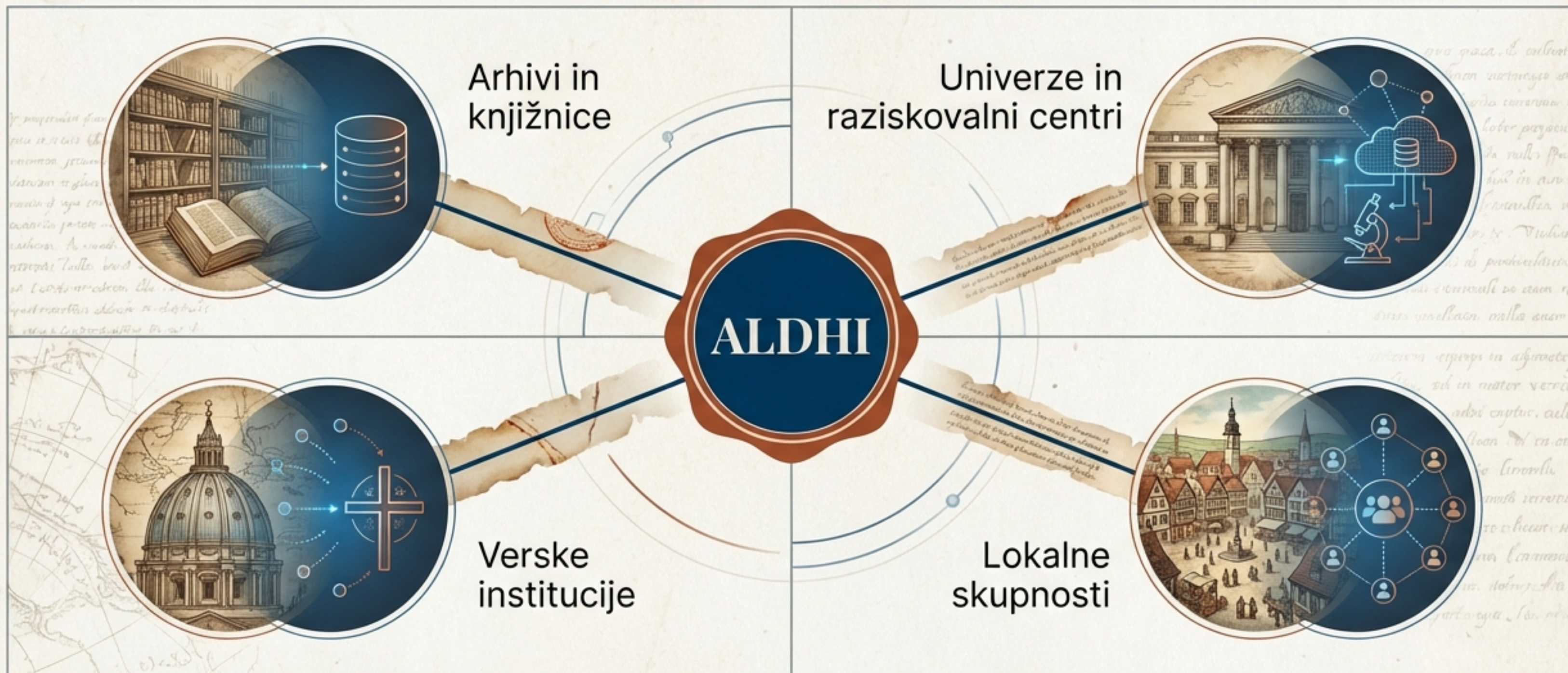
Raziskovalna
poročila

Digitalna zbirka: ALDHI Papers

Evropska raziskovalna infrastruktura

Cilj: Evropska znanstvena referenčna točka za digitalno preučevanje zgodovinske dediščine.

Gradimo skupni spomin

Digitalizirati

Transkribirati

Rekomponirati

Povezovati

Za izgradnjo dokumentarnega spomina, ki je dostopen, deljen in odgovorno interpretiran.